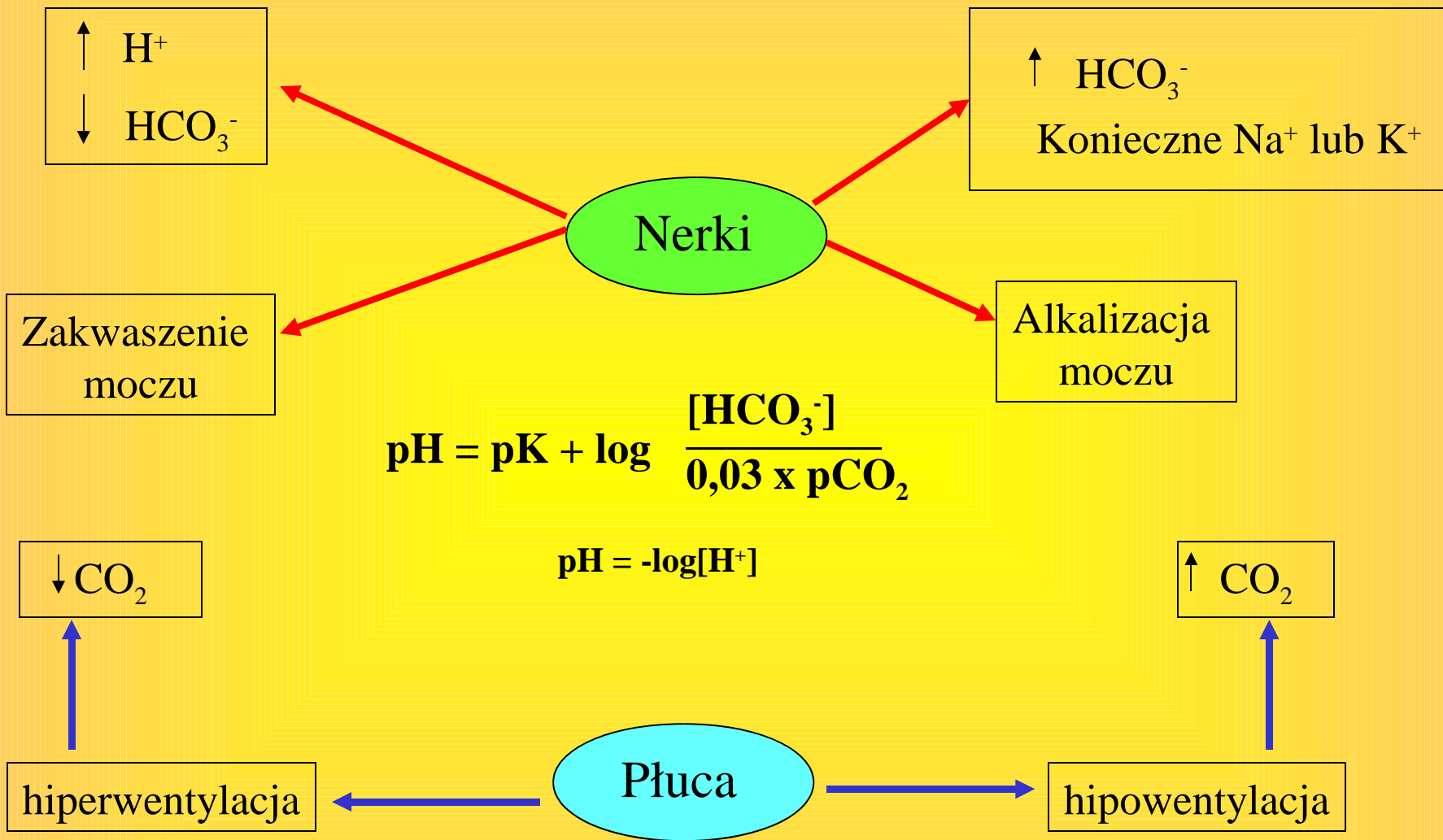

Równowaga kwasowo-zasadowa
i
gospodarka wodno-elektrolitowa

Mechanizmy kompensacyjne utrzymujące stabilność metaboliczną

Układy buforowe organizmu

➤ układy buforowe przestrzeni pozakomórkowej

sekundy

➤ kompensacja oddechowa

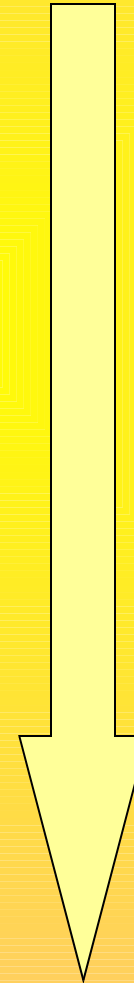
minuty

➤ Śródkomórkowe układy buforujące

godziny

➤ Kompensacja nerkowa

dni

Zasady buforujące krwi:

- Dwuwęglany 20
- Białczany 17
- Hemoglobina 5
- Fosforany 3

---

45 mEq/l

Badanie równowagi kwasowo-zasadowej:

- pH
- pO₂
- pCO₂
- Akt HCO₃
- Stand HCO₃ (100% SO₂, pCO₂ 40 mmHg)
- BE – base excess

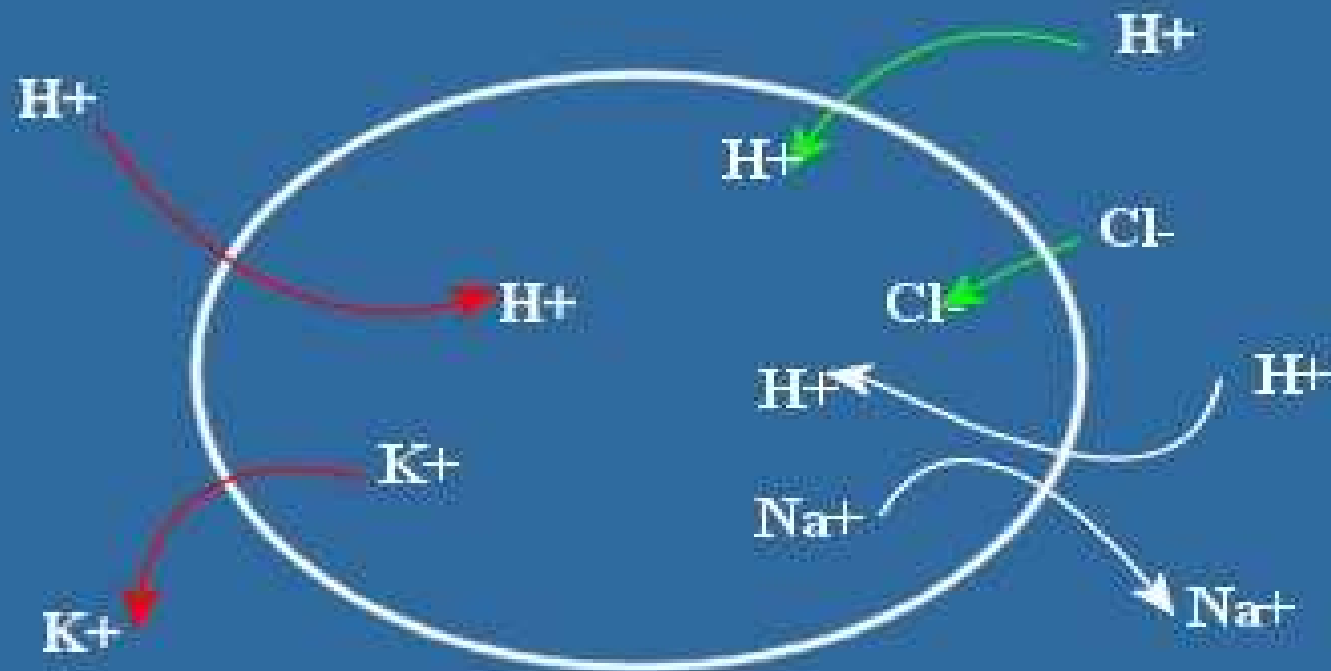
Wartości prawidłowe (we krwi tętniczej)

	Niemowlęta	Wiek szkolny
PaO₂	> 75	> 85
pH	7,32 – 7,45	7,35 – 7,45
PaCO₂	25 – 43	35 - 45
HCO₃⁻	15 – 24	21 - 27
BE	(-6,6) – (-0,2)	(-2,5) – (2,5)

Kwasica metaboliczna

- **Nieprawidłowa produkcja silnych kwasów:**
  - ketokwasy: cukrzyca, głódzenie, zatrucie salicylanami
  - kwas mlekowy: zaburzenia perfuzji tkanek, hipoksja
- **Utrata zasad buforujących:**
  - z jelita cienkiego (biegunka)
  - nerkowa kwasica cewkowa

KWASICA NIEODDECHOWA

[K^+] rośnie o 1 mEq/l gdy pH spada o 0,01

Kwasica metaboliczna

- Ujemny BE
- Hiperwentylacja – mechanizm kompensacyjny
- Leczenie: leczenie leżącego u jej podłoża zaburzenia
- Stosowanie dwuwęglanów – 8,4% NaHCO_3 :

$$\text{mEq } 8,4\% \text{ NaHCO}_3 = 0,3 \times \text{mc (kg)} \times \text{BE}$$

Tylko w przypadku ciężkiej kwasicy:

$$\text{pH} < 7,1$$

$$[\text{HCO}_3^-] < 7,25$$

Podaż NaHCO_3 kontrowersyjna:

- u chorych z nieprawidłową perfuzją obwodową – wzrost CO_2 (w warunkach prawidłowych nadmiar usuwany przez płuca) – nasilenie kwasicy wewnątrzkomórkowej
- Roztwór hiperosmolarny (przesunięcie płynu zewnątrzkomórkowego)
- Poszukiwanie nowych związków: Carbicarb – mieszanina węgla dwusodowego i dwuwęgla sodowego) – wzrost zewnątrzkomórkowego HCO_3^- i jednoczesne zużycie CO_2
- Łagodna lub umiarkowana kwasica – wzrost produkcji i zużycia mleczanów – zwiększona produkcja energetyczna w mięśniu serca i wątrobie – działanie korzystne dla niedokrwionych tkanek

Jony osocza krwi

Kationy

153 mEq/l

Aniony

153 mEq/l

Luka anionowa: różnicowanie kwasicy metabolicznej związanej z nadprodukcją silnych kwasów

$$\text{luka anionowa} = ([\text{Na}^+] + [\text{K}^+]) - ([\text{Cl}^-] + [\text{HCO}_3^-])$$

Wzrost:

- Ketoacidosis
- Hipokaliemia
- Hipokalcemia
- Mocznicza
- Zatrucie metanolem
- Leczenie: dużymi dawkami karbenicyliny lub penicyliny

Zmniejszenie:

- Hipoalbuminemia
- Przewodnienie
- Hiperkalemia
- Hiperkalcemia
- Zatrucie solami litu

Zasadowica metaboliczna

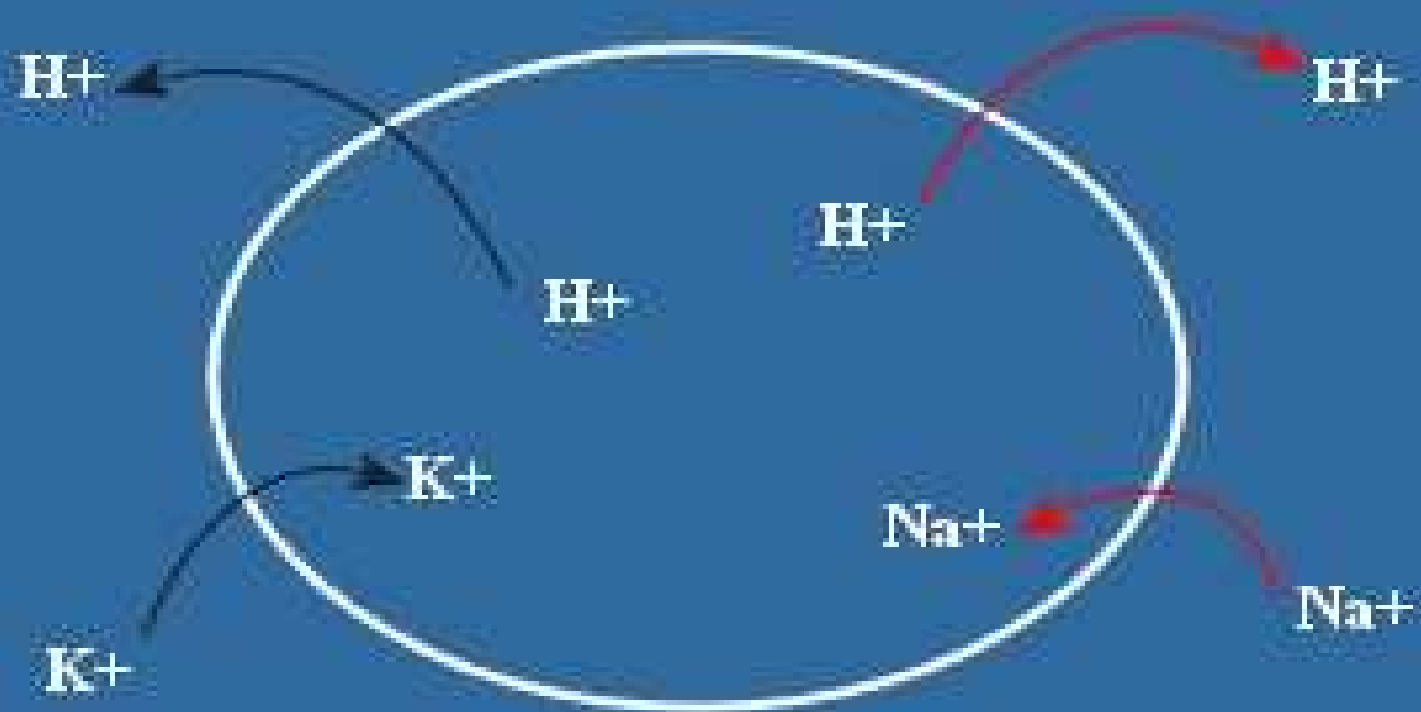
Wzrost zasad buforujących lub utrata silnych kwasów:

- Pylorostenozja
- Przewlekła biegunka, biegunka chlorkowa
- Stosowanie diuretyków: utrata potasu
- Jatrogena

Zmniejszenie objętości płynu zewnątrzkomórkowego –
wzrost reabsorpcji Na^+ i HCO_3^- w cewce bliższej, w cewce
dalszej reabsorpcja Na^+ i HCO_3^- zależna od
mineralokortykoidów

Leczenie: leczenie przyczyny, stosowanie jonów Cl^-

ZASADOWICA NIEODDECHOWA

Kwasica oddechowa:

Zaburzenia wentylacji pęcherzykowej –

wzrost CO_2

- obturacja górnych, dolnych dróg oddechowych, zaburzenia stosunku wentylacja/perfuzja

Leczenie HCO_3^- – NIESKUTECZNE:

Zasadowica oddechowa:

↓ CO₂ – hiperwentylacja

- stymulacja OUN (meningitis, encephalitis)
- Histeria
- Salicylizm

Objawy: parestezje, mrowienie w kończynach, mdłości, palpacje, omdlenie

W.K. 6/12 biegunka chlorowa

● pO ₂	78 mmHg
● pH	7,51
● pCO ₂	44 mmHg
● HCO ₃ ⁻ akt.	36 mEq/l
● HCO ₃ ⁻ st.	35 mEq/l
● BE	12,0 mEq/l

A.K. 6/12 Enterocolitis ac.

● pO ₂	98 mmHg
● pH	7,19
● pCO ₂	15 mmHg
● HCO ₃ ⁻ akt.	6,0 mEq/l
● HCO ₃ ⁻ st.	9,7 mEq/l
● BE	-21,8 mEq/l

M.T. 6 l. bóle brzucha

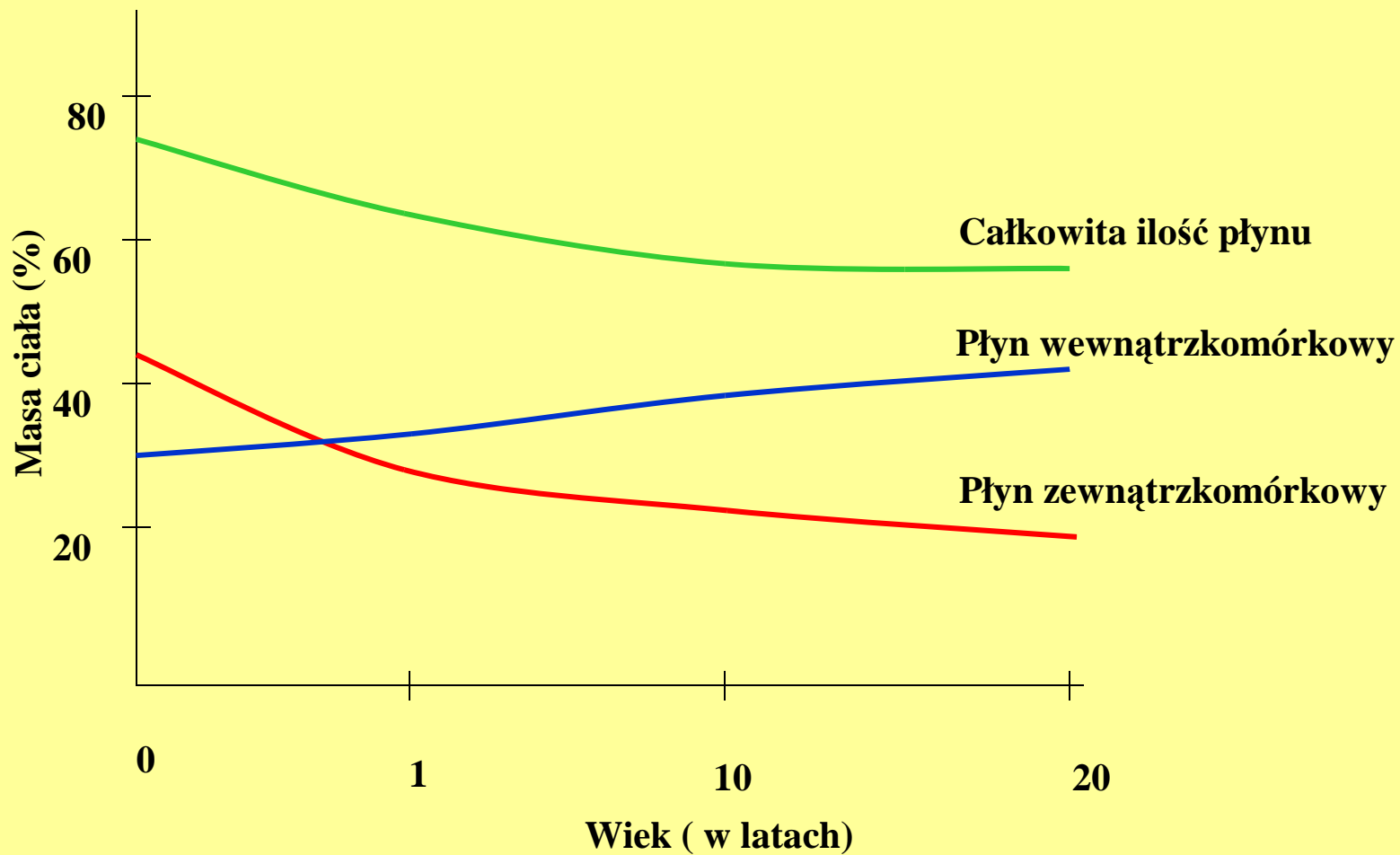

◆ pO_2	105 mmHg
◆ pH	7,48
◆ pCO_2	25 mmHg
◆ HCO_3^- akt.	19,5 mEq/l
◆ HCO_3^- st.	23,5 mEq/l
◆ BE	-0,4 mEq/l

A.M. 6/12 Enterocolitis ac.

◆ pO ₂	82 mmHg
◆ pH	7,01
◆ pCO ₂	20 mmHg
◆ HCO ₃ ⁻ akt.	? mEq/l
◆ HCO ₃ ⁻ st.	7,6,7 mEq/l
◆ BE	< -22 mEq/l

Rozmieszczenie wody w organizmie w zależności od wieku

Regulacja objętości płynu zewnątrzkomórkowego:

- Uczucie pragnienia – wpływa na ilość przyjmowanych płynów
- Aldosteron – wpływa na nerkową reapsorpcję Na^+ - wzrost objętości ECF
- ADH – hormon antydiuretyczny – reguluje objętość moczu

Zapotrzebowanie na płyny i elektrolity u dzieci

PŁYNY:

3 – 10 kg: 100 ml/kg

11 – 20 kg: 1000 ml+ 50 ml/kg > 10 kg

> 20 kg: 1500 ml+ 20ml/kg > 20 kg

ELEKTROLITY:

Na – 3 mEq/kg

K – 2 mEq/kg

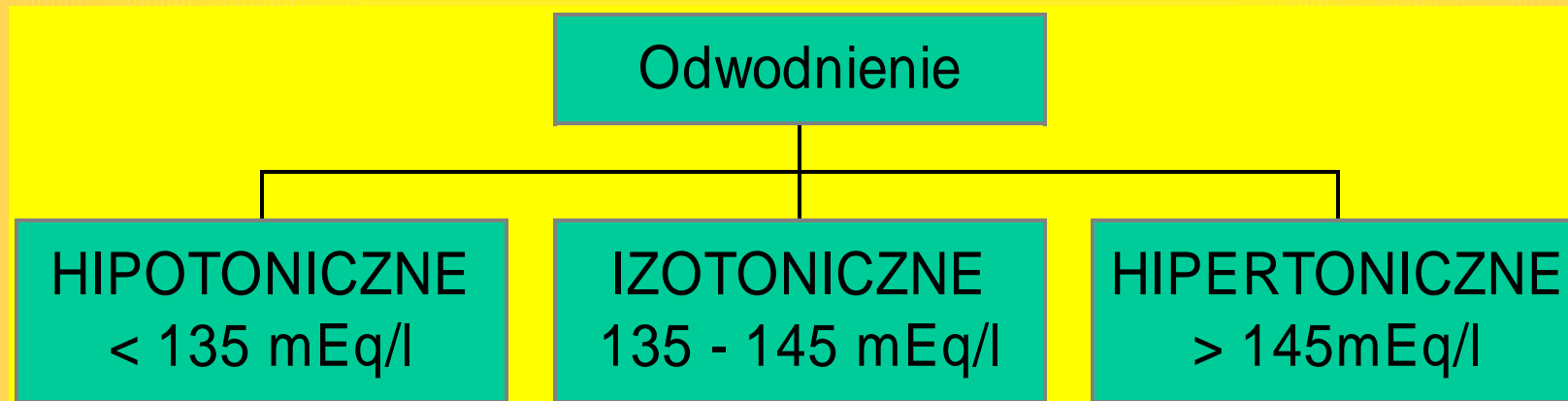
Cl – 5 mEq/kg

Odwodnienie: objawy kliniczne

	Stopień odwodnienia		
Objawy kliniczne	Łagodne	Średnie	Ciężkie
Utrata masy ciała	3 – 5%	8 – 10%	12 – 15%
Skóra:			
Napięcie	W normie	Obniżone	Znacznie obniżone
Kolor	W normie	Błada	Znacznie obniżone
Śluzówki	Suche	Suche	Szare, lepkie
Hemodynamiczne:			
Tętno	W normie	W normie	Tachykardia
Ciśnienie	W normie	W normie	Obniżone
Perfuzja	W normie	W normie	Zaburzona
Diureza	Łagodna oliguria	Oliguria	Anuria
Łzy	Obecne	Zmniejszenie	Nieobecne

Odwodnienie

Molalność osocza = $([Na] + 5) \times 2 \text{ mmol/l}$

Utrata płynów i elektrolitów – odwodnienie średnie i ciężkie

Typ odwodnienia	H ₂ O (ml/kg)	Na ⁺ mEq/kg	K ⁺ mEq/kg	Cl ⁻ i HCO ₃ ⁻ mEq/kg
Izotoniczne	100 – 150	8 – 10	8 – 10	16 – 20
Hipotoniczne	50 – 100	10 – 14	10 – 14	20 – 28
Hipertoniczne	120 – 180	2 – 5	2 – 5	4 - 10

Odwodnienie izotoniczne:

- Płyny doustne
- Płyny parenteralne:
  - odwodnienie znacznego stopnia
  - Zaburzenia świadomości
  - Wymioty po każdej próbie pojenia
  - Znaczne wzdęcie, niedrożność porażenna
  - Małe niemowlęta

Odwodnienie izotoniczne

- wypełnienie łożyska naczyniowego: 10 – 20 ml/kg w ciągu 1 godziny
- Uzupelnienie deficytu + pokrycie stałego zapotrzebowania: $\frac{1}{2}$ w ciągu pierwszych 8 godzin, $\frac{1}{2}$ w ciągu 16 godzin
- Uzupelnienie strat bieżących

Uwaga: wzrost temp o 1st.C powoduje wzrost zapotrzebowania na płyny o 12%

Odwodnienie hipotoniczne:

Ryzyko obrzęku mózgu:

Objawy : apatia, mdłości, wymioty, zaburzenia świadomości, drgawki, zgon

Leczenie: płyny izotoniczne

Uzupełnienie deficytu: 12 – 15 meqNa/dobę +
zapotrzebowanie podstawowe – 3mEq/dobę

Wzrost Na nie większy niż 10 mEq/dobę

Hiponatremia objawowa: 3% NaCl

deficyt Na = $125 - [\text{Na aktualne}] \times \text{mc} \times 0,6$ w ciągu 4 godzin

Odwodnienie hipotoniczne

Odwodnienie hipertoniczne:

Hipernatremia → toniczności krwi → ADH

Hipernatremia pozakomórkowa- wyjście wody z komórek – zmniejszenie rozmiarów komórek – przerwanie pajęczynówki: wylewy

Hipernatremia > 160 mEq/l

- następstwa z OUN
- 10% śmiertelność

Leczenie: płyny izotoniczne, korekta nie większa niż 10 – 12mEq/dobę,

4ml H₂O zmniejszenie stężenia Na w surowicy o 1mEq/l

znaczna hipernatremia: albuminy 5% - 10ml/kg mc

Powikłania leczenia: obrzęk mózgu

POTAS

- Hipokaliemia $< 3,5$ mEq/l

Apatia, osłabienie siły mięśniowej, parestezje, tężyczka, niedrożność porażenna

EKG: obniżenie fali T, obecność fali U, obniżenie ST

Zaburzenia rytmu:
tachykardia – migotanie komór

- Hiperkaliemia $> 5,5$ mEq/l

Osłabienie siły mięśniowej, porażenia, parestezje

EKG: wysoki, wąski T, wydłużenie PR, szeroki QRS

Zaburzenia rytmu:

bradykardia zatokowa, blok przedsionkowo-komorowy, asystolia

POTAS

- **Hipokaliemia**

- podaż doustna
- Podaż dożylna:

nie przekraczać
0,5mEq/kg/h

- **Hiperkaliemia:**

- Calcium iv: szybkie działanie
- NaHCO_3
- Glukoza z insuliną
- Żywnice jonowymienne
- Hemodializa